

Valsts ieņēmumu dienests

Talejas iela 1, Rīga, LV-1978, tālr. 67122689, e-pasts vid@vid.gov.lv, www.vid.gov.lv

UZZIŅA

Rīgā

12.05.2016. Nr. 30.1-8.5/39855
uz 14.08.2015. Nr. LTC-K-15-9683

SIA "A"
Paziņošanai EDS

Par uzziņas sniegšanu

Valsts ieņēmumu dienests ir izskatījis SIA „A”, reģ. Nr....., (turpmāk - Iesniedzējs), 2015.gada 14.augusta iesniegumu par uzziņas sniegšanu (turpmāk - iesniegums) un sniedz šādu uzzini.

Iesniedzējs iesniegumā sniedz šādu faktu aprakstu.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 98.pantu, Iesniedzējs lūdz Valsts ieņēmumu dienestu kā iestādi, kuras kompetencē ir jautājums par iedzīvotāju ienākuma nodokļa (turpmāk - IIN) un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu (turpmāk - VSAOI) piemērošanu, sniegt uzzini par Iesniedzēja tiesībām, pienākumiem un pareizu rīcību piemērojot likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” un likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” normas iemaksātajām dzīvības apdrošināšanas (ar līdzekļu uzkrāšanu) (turpmāk - uzkrājošā dzīvības apdrošināšana) prēmijām darbinieku labā.

Uzziņa nepieciešama, lai Iesniedzējs pareizi piemērotu likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” un likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” normas darba devēja darbinieka labā veiktajām uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas prēmijām (turpmāk - iemaksām). Lai saņemtu uzzini, turpmāk iesniegumā Iesniedzējs sniedz detalizētu informāciju par Iesniedzēja plānoto uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas produktu, kā arī pielikumā pievieno apdrošināšanas noteikumus un saīsinātu apdrošināšanas produkta aprakstu.

Faktisko un juridisko apstākļu apraksts

Apdrošināšanas sabiedrība (turpmāk – “B”) ir izstrādājusi uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas produktu (turpmāk tekstā „Uzkrājošā apdrošināšana”), kas paredz klientiem iespēju noslēgt ilgtermiņa dzīvības apdrošināšanas līgumu ar līdzekļu uzkrāšanu un paredz veselības aprūpes izdevumu apmaksu.

Ar mērķi veicināt darbinieku iesaisti uzņēmuma rezultatīvo rādītāju

uzlabošanā, Iesniedzējs izvērtē iespēju nākotnē ieviest darbinieku motivācijas programmu – “B” izstrādātu apdrošināšanas produktu „Uzkrājošā apdrošināšana”, kas paredz darba devējam darbinieka labā iespēju noslēgt ilgtermiņa uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas līgumu par Ar mērķi veicināt darbinieku iesaisti uzņēmuma rezultatīvo rādītāju uzlabošanā, Iesniedzējs izvērtē iespēju nākotnē ieviest darbinieku motivācijas programmu – “B” izstrādātu apdrošināšanas produktu „Uzkrājošā apdrošināšana”, kas paredz darba devējam darbinieka labā iespēju noslēgt ilgtermiņa uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas līgumu par līdzekļu uzkrāšanu un veselības aprūpi (turpmāk - uzkrājošā apdrošināšana vai programma „Uzkrājošā apdrošināšana”). Apdrošināšanas līgumā noteiktajos gadījumos darbiniekam ir iespēja saņemt apdrošināšanas atpirkuma summas jeb apdrošināšanas atlīdzības (turpmāk - apdrošināšanas atlīdzības) izmaksas gadījumos, kuri saistīti ar apdrošinātās personas dzīvības, veselības vai fiziskā stāvokļa uzlabošanu (turpmāk kopā saukti par veselības aprūpes izdevumiem). Līgums tiek noslēgts uz termiņu ne īsāku par pieciem gadiem un neparedz aizdevumu izsniegšanu apdrošinātajai personai.

Lai izvērtētu programmas efektivitāti un tai piemērojamus nodokļus un atvieglojumus attiecībā uz apdrošināšanas prēmijām, kas tiktu veiktas darbinieku labā, Iesniedzējam ir nepieciešams Valsts ieņēmumu dienesta viedoklis. Turpmāk tekstā sniedzam detalizētu plānotās programmas aprakstu.

„Uzkrājošā apdrošināšana” programma paredz, ka apdrošinājuma ņēmējs (t.i., Iesniedzējs) veic apdrošināšanas prēmiju maksājumus darbinieka labā. Apdrošināšanas prēmijā ir ietverta samaksa par apdrošināšanas līguma administrēšanas izdevumiem, dzīvības un veselības aprūpes apdrošināšanu līguma darbības laikā. Iesniedzēja samaksātā apdrošināšanas prēmija pēc atskaitījumu ieturējumiem tiks novirzīta līdzekļu uzkrāšanai jeb uzkrājuma veidošanai. Uzkrājums tiks dalīts divās daļās, no kurām 95 % tiks novirzīti kā apdrošināšanas atlīdzību izmaksu limits (turpmāk - limits), kurš tiks izmaksāts iestājoties apdrošināšanas gadījumiem, savukārt 5 % - dzīvības apdrošināšanas uzkrājumam, kurš tiks izmaksāts ne ātrāk kā beidzoties apdrošināšanas līgumam, t.i., pēc pieciem gadiem.

Līguma ietvaros paredzētas brīvas iemaksas, t.i., katram darbiniekam iemaksu apjoms var būt atšķirīgs un mainīgs, bet nepārsniedz 10 % no darbiniekam aprēķinātās bruto darba samaksas taksācijas gadā. Iemaksas ir paredzētas kā regulāri maksājumi visa līguma darbības laikā, bet tai pat laikā to veikšana nav obligāti izpildāma līdz līguma termiņa beigām - iemaksas var tikt pārtrauktas uz laiku vai pēc Iesniedzēja ieskatiem pārtrauktas vispār līdz pat līguma termiņa beigām.

Iestājoties apdrošināšanas gadījumam, par izdevumiem, kuri saistīti ar apdrošinātās personas dzīvības, veselības vai fiziskā stāvokļa uzlabošanu, darbiniekam tiks izmaksāta apdrošināšanas atlīdzība. Atšķirībā no klasiskajām veselības apdrošināšanas programmām, lai saņemtu apdrošināšanas atlīdzību darbiniekam nav nepieciešams sagatavot un iesniegt apdrošinātajam apdrošināšanas pieteikumu. Apdrošināšanas atlīdzība tiek veikta darbiniekam pašam norēķinoties par veselības aprūpes pakalpojumiem, ar tam personīgi

izsniegtu norēķinu karti.

Katra izmaksātā apdrošināšanas atlīdzība samazinās uzkrājuma atlikumu apdrošināšanas termiņa beigās, t.i., jo lielākas apdrošināšanas atlīdzības ir izmaksātas, jo mazāks būs uzkrājums apdrošināšanas līguma termiņa beigās, savukārt, jo mazākas būs apdrošināšanas atlīdzības izmaksas, jo lielāks būs uzkrājums apdrošināšanas līguma termiņa beigās. Izmaksāto apdrošināšanas atlīdzību apjoms tekošā gada ietvaros nevar pārsniegt tekošajā gadā iemaksāto un iepriekšējos taksācijas gados neizmantoto apdrošināšanas limitu atlikumu kopsummu. Izbeidzoties apdrošināšanas līgumam, bet ne ātrāk kā pēc pieciem gadiem, uzkrājumu un neizmantoto veselības aprūpes apdrošināšanas limitu, apdrošinātājs "B" izmaksās darbiniekam. Apdrošinātās personas nāves gadījumā apdrošināšanas atlīdzība tiks izmaksāta līgumā norādītajiem apdrošinātās personas norādītiem labuma guvējiem vai, ja tādi nav norādīti - likumīgajiem mantiniekiem.

Apdrošinātajām personām, veselības aprūpes apdrošināšanas limits būs pieejams, izmantojot bankas izsniegtu maksājumu karti, ar kuras starpniecību darbinieks norēķinās par apdrošināšanas gadījumiem. Apdrošinātās personas varēs izmantot bankas izsniegtās maksājumu kartes norēķiniem jebkurā veselības aprūpes iestādē visā Latvijā (un arī ārpus tās): aptiekās, poliklīnikās, doktorātos, zobārstniecības klīnikās, optikas veikalos, slimnīcās, sporta un/ vai rehabilitācijas centros u.c., ja tirdzniecības vietai piešķirtais MCC kods ir iekļauts apdrošināšanas līgumā.

MCC kods (angliski - merchant category code) ir starptautiski izmantota četru ciparu kombinācija (klasifikators), kurš apzīmē noteiktu preču vai pakalpojumu nozari. MCC kodu tirdzniecības vietai vai pakalpojuma sniedzējam piešķir banka, atbilstoši starptautiski stingri regulētiem noteikumiem, atkarībā no preču pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja darbības veida, un tas tiek iestrādāts komersanta norēķinu karšu terminālī.

Apdrošināšanas līgums paredz, ka maksājums ar bankas izsniegto norēķinu karti ir iespējams tikai tajās tirdzniecības vai pakalpojumu sniegšanas vietās, kurām banka piešķirusi 1.tabulā minētos MCC kodus. Ņemot vērā, ka klasifikatori tiek pielietoti starptautiski un oficiāls tulkojums latviešu valodā nav pieejams, iesniegumā MCC kodu klasifikāciju Iesniedzējs sniedz angļu valodā.

MCC starptautiskais kods	MCC starptautiska koda apraksts angļu valoda
5047	Dental/ laboratory/ Medical/ Ophthalmic hospital equipment and supplies
4119	Ambulance services
5122	Drugs, Drugs proprietaries and Druggists sundries
5912	Drug stores, Pharmacies
5975	Hearing aids - sales, service, supply store
5976	Orthopaedic goods - artificial limb stores

7297	Massage parlours
7298	Health and beauty SPAS
7941	Commercial sports, Professional sports clubs, athletic fields, promoters
8011	Doctors
8021	Dentists, orthodontists
8031	Osteopathic physicians
8041	Chiropractors
8042	Optometrists, ophthalmologists
8043	Opticians
8044	Optical goods and eyeglasses (spectacles)
8049	Chiropodists, podiatrists
8050	Nursing and personal care facilities
8062	Hospitals
8071	Medical and dental laboratories
8099	Medical services, health practitioners not elsewhere classified

Minēto MCC kodu un attiecīgi arī norēķinu iespējas noteiktās tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas vietās atbilstību “Uzkrājošā apdrošināšana” programmai, nosaka un apdrošināšanas līgumā iekļauj apdrošinātājs.

Darbiniekam bankas izsniegtajā maksājumu kartē būs iestrādāts algoritms, kurš paredzēs, ka apmaksa iespējama tikai tad, ja ir iestājies apdrošināšanas gadījums. Apdrošināšanas gadījums var iestāties, ja apdrošināšanas atlīdzība atbilst visiem zemāk minētajiem nosacījumiem:

- izmaksa ir saistīta ar apdrošinātās personas personīgiem izdevumiem par veselības aprūpes un/ vai uzlabošanas precēm un pakalpojumiem;
- izdevumi ir radušies apdrošināšanas līguma spēkā esamības laikā;
- izdevumi tiek apmaksāti ar bankas izsniegtās maksājumu kartes starpniecību;
- iegādātās veselības aprūpes un/ vai uzlabošanas preces nodrošinātāja un/ vai pakalpojuma sniedzēja MCC kods atbilst apdrošinātāja noteiktām Maestro Card starptautiskās klasifikācijas kategorijām.

Līdz ar to secināms, ka, ja ir iestājies apdrošināšanas gadījums, ar darbiniekam bankas izsniegto maksājumu karti varēs norēķināties tikai tirdzniecības vai pakalpojumu sniegšanas vietās, kuru MCC kods saistīts ar kādu no zemāk minētajām nozarēm:

- slimnīcas piederumi un aprīkojums (zobārstniecība, laboratorija, medicīna, oftalmoloģija);
- slimnīcas, neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests;
- zāļu tirdzniecības vietas, aptiekas;
- medicīnas un zobārstniecības laboratorijas;

- ārsts, terapeits, osteopāts, zobārsts, protēzists;
- manuālais terapeits, hiropraktiķis, podiatrs;
- optometrists, oftalmologs, optiķis, optika un brilles;
- dzirdes aparātu tirdzniecības vietas, serviss;
- komerciālie, profesionālie sporta klubi, sporta zāles un laukumi;
- masāžas saloni, veselības un skaistuma SPA;
- ortopēdisko preču tirdzniecība - protēzes;
- aprūpes un kopšanas iestādes;
- citur neklasificēti medicīnas pakalpojumu sniedzēji, veselības aprūpes speciālisti.

Kā norādīts iepriekš, bankas izsniegtajā maksājumu kartē iestrādāts algoritms paredz, ka norēķini citās tirdzniecības nozarēs, kuru MCC kodi neatbilst apdrošināšanas līgumā noteiktajiem, nav iespējami, tāpat kā norēķini internetā un/ vai skaidras naudas izņemšana bankomātos ar izsniegtajām maksājuma kartēm.

No minētā izriet, ka darbinieks varēs izmantot bankas izsniegto maksājumu karti ievērojami plašākā iestāžu lokā un skaitā nekā tas ir iespējams ar jebkuru citu līdz šim pieejamo klasiskās veselības apdrošināšanas polisi, kurām visām ir bijušas nepieciešamas līgumiestādes. Tātad, ja vien veselības aprūpes iestāde vai attiecīgā norēķinu vieta pieņem apmaksai bankas izsniegto maksājumu karti (t.i., iestādes MCC kods ir iekļauts apdrošināšanas līgumā) un ir pieejams pietiekams uzkrājums, apdrošināšanas atlīdzība var tikt saņemta norēķinoties par veselības aprūpes precēm vai pakalpojumiem ar šim mērķim izsniegto norēķinu karti.

Lai precīzāk aprakstītu "B" piedāvātā produkta piemērošanu, sniedzam praktisku piemēru par apdrošināšanas produktu.

Piemēram, apdrošinātās personas (darbinieka) taksācijas gadā aprēķinātā bruto darba samaksa ir 10 000 EUR, t.i., Iesniedzējam saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir tiesības veikt iemaksas ar nodokļu atvieglojumiem par dzīvības apdrošināšanu (ar līdzekļu uzkrāšanu) līdz pat 10 % apmērā no darbiniekam aprēķinātās bruto darba samaksas taksācijas gadā. Iesniedzējs konkrētā darbinieka vārdā noslēdz apdrošināšanas līgumu ar "B", kas paredz veikt uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas iemaksas 1000 EUR apmērā reizi gadā, līguma termiņš ir pieci gadi. No veikto iemaksu apmēra 95 % jeb 950 EUR tiek novirzīti iespējamo apdrošināšanas gadījumu izmaksām, kuri saistīti ar apdrošinātās personas veselības aprūpi, savukārt 5 % jeb 50 EUR tiek novirzīti uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas uzkrājumam (t.i., 50 EUR nav pieejami apdrošināšanas gadījumu izmaksām). Praksē, darbiniekam tiek piešķirta maksājuma karte ar pieejamo limitu 950 EUR. Iestājoties apdrošināšanas gadījumam (t.i., situācijai, kura saistīta ar darbinieka dzīvības, veselības vai fiziskā stāvokļa uzlabošanu), darbinieks var patstāvīgi, ar maksājuma kartes starpniecību, norēķināties ar preču pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju norēķinu vietās, kuras atbilst iepriekš aprakstītajiem MCC kodiem, t.i., darbinieks 950 EUR limita ietvaros var neierobežoti norēķināties aptiekās, veselības aprūpes iestādēs, slimnīcās, sporta klubos u.c., ja iestādes norēķinu

terminālam ir piešķirts atbilstošs MCC kods. Darbiniekam nav nepieciešams apdrošinātājam iesniegt apdrošināšanas pieteikumu, vai jebkuru citu attaisnojuma dokumentu, kas pamatotu apdrošināšanas atlīdzības izmaksu vai apdrošināšanas gadījuma iestāšanos.

„Uzkrājošā apdrošināšana” produktam nav paredzēti ierobežojumi, kādi ir sastopami ierastajā veselības apdrošināšanā. Piemēram, ar bankas izsniegto maksājumu karti darbinieks varēs norēķināties pat pirmsdzemdību, maternitātes, pēcdzemdību periodā, norēķināties par onkoloģisko, STS slimību ārstniecību, netradicionālo vai eksperimentālo medicīnu, un tml. Ar „Uzkrājošā apdrošināšana” programmu apdrošinātās personas varēs visa veselības aprūpes pieejamā uzkrājuma apmērā veikt rehabilitāciju, iegādāties jebkādas nepieciešamās zāles, apmeklēt stomatologu, iegādāties optiku, un tml. Apdrošinātās var tikt arī personas ar hroniskām saslimšanām.

Iemaksātās prēmijas nav plānots aplikēt ne ar IIN, ne ar VSAOI, pie nosacījuma, ka apdrošināšanas līgums atbilst likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” noteiktiem kritērijiem (būtiskākie: līguma termiņš ne īsāks kā 5 gadi, maksimālā prēmiju iemaksu summas ierobežojums ir ne vairāk kā 10 % no darbiniekam aprēķinātā gada bruto darba samaksas, bet var pārsniegt 426,86 EUR). Ar bankas izsniegtu maksājumu karti apmaksātie izdevumi ir uzskatāmi par apdrošināšanas atlīdzību, tāpēc šis apdrošināto personu ienākums netiek aplikts ar IIN, turpretī kopējais uzkrājums, kuru apdrošinātājs izmaksā apdrošinātajai personai (darbiniekam) apdrošināšanas termiņa beigās tiek izmaksāta un aplikts ar IIN.

Uzkrājošajās dzīvības apdrošināšanas limits ir tieši saistīts ar iemaksāto apdrošināšanas prēmiju apjomu - limits ir 10 % no darbinieka gada bruto ienākuma (visas iemaksas, kas pārsniedz 10 % robežu tiks apliktas ar nodokļiem), bet kopējā taksācijas periodā veiktā iemaksu summa nav limitēta.

Normatīvo aktu regulējums

Saskaņā ar likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta piekto daļu no maksātāja ienākumiem, par kuriem maksā algas nodokli, izslēdz Latvijas Republikā vai citā Eiropas Savienības dalībvalstī, vai Eiropas Ekonomikas zonas valstī reģistrētos privātajos pensiju fondos atbilstoši licencētiem pensiju plāniem un Latvijas Republikā vai citā Eiropas Savienības dalībvalstī, vai Eiropas Ekonomikas zonas valstī reģistrētā apdrošināšanas sabiedrībā iemaksātās dzīvības apdrošināšanas (ar līdzekļu uzkrāšanu) prēmiju summas, kuras kopā nepārsniedz 10 % no maksātājam aprēķinātās bruto darba samaksas taksācijas gadā, un iemaksātās dzīvības (bez līdzekļu uzkrāšanas), veselības vai nelaimes gadījumu apdrošināšanas prēmiju summas, kas nepārsniedz 10 % no maksātājam aprēķinātās bruto darba samaksas taksācijas gadā, bet ne vairāk kā 426,86 EUR gadā, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

- 1) darbības termiņš dzīvības apdrošināšanas līgumam (ar līdzekļu uzkrāšanu) nav īsāks par pieciem gadiem;
- 2) darbības termiņš dzīvības, veselības un nelaimes gadījumu apdrošināšanas līgumam (bez līdzekļu uzkrāšanas) nav īsāks par vienu gadu;
- 3) dzīvības, veselības un nelaimes gadījumu apdrošināšanas līguma

noteikumi paredz, ka apdrošināšanas atlīdzību par apdrošināšanas gadījumu izmaksā apdrošinātajai personai (vai tās labuma guvējam), citas summas, kas saistītas ar līguma darbību vai tā pārtraukšanu, izmaksā darba devējam (apdrošinājuma ņēmējam), un neparedz aizdevumu izsniegšanu apdrošinātajām personām.

Atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 21.septembra noteikumu Nr.899 „Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība” 34.punktam gadījumos, ja darba devēja noslēgtais dzīvības apdrošināšanas līgums (ar līdzekļu uzkrāšanu) kā papildu apdrošināšanas veidu paredz nelaimes gadījumu apdrošināšanu, tad, nosakot darbinieka ar nodokli neapliekamo ienākumu summu, jāņem vērā kopējā samaksātās apdrošināšanas prēmijas summa, kura nedrīkst pārsniegt 10 % no darbiniekam aprēķinātās bruto darba samaksas taksācijas gadā.

Ņemot vērā minēto, Iesniedzējs secina, ka „Uzkrājošā apdrošināšana” programma, kura paredz iespēju noslēgt ilgtermiņa dzīvības apdrošināšanas līgumu ar līdzekļu uzkrāšanu, kā papildus apdrošināšanas veidu paredzot apdrošināšanas atlīdzību izmaksu līgumā noteiktai personai līgumā noteiktajos gadījumos, kas saistīti ar apdrošinātā dzīvību, veselību vai fizisko stāvokli, ir pielīdzināms minēto noteikumu 34.punktā paredzētajam apdrošināšanas produktam, un tādējādi uzskatāms par dzīvības apdrošināšanu ar līdzekļu uzkrāšanu, kurai piemērojamas likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta piektās daļas normas, ja iemaksas nepārsniedz 10 % no darbiniekam aprēķinātās bruto darba samaksas taksācijas gadā, kuras paredz veiktos dzīvības apdrošināšanas prēmiju maksājumus izslēgt no apdrošinātās personas ienākuma, kas apliekams ar algas nodokli.

Saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14.panta pirmo daļu darba devēja un darba ņēmēja obligāto iemaksu objekts ir visi algotā darbā aprēķinātie ienākumi, no kuriem jāietur IIN, neatskaitot neapliekamo minimumu, nodokļu atvieglojumus un attaisnotos izdevumus, par kuriem nodokļu maksātājam ir tiesības samazināt apliekamo ienākumu.

Savukārt atbilstoši likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14.panta septītajai daļai šā panta pirmajā daļā noteiktajā obligāto iemaksu objektā netiek ietvertas darba ņēmēja labā veiktās darba devēja iemaksas privātajos pensiju fondos atbilstoši licencētajiem pensiju plāniem, iemaksātās dzīvības apdrošināšanas (ar līdzekļu uzkrāšanu) prēmiju summas un iemaksātās dzīvības, veselības vai nelaimes gadījumu apdrošināšanas (bez līdzekļu uzkrāšanas) prēmiju summas saskaņā ar IIN likuma noteikumiem.

Ņemot vērā minēto, Iesniedzējs secina, ka obligāto iemaksu objektā netiek ietvertas darba devēja darba ņēmēja labā iemaksātās dzīvības apdrošināšanas (ar līdzekļu uzkrāšanu) prēmiju summas, kuras saskaņā ar likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta piekto daļu nav apliekamas ar algas nodokli un kuras nepārsniedz 10 % no darbiniekam aprēķinātās bruto darba samaksas taksācijas gadā, ja apdrošināšanas prēmijas ir veiktas atbilstoši apdrošināšanas produkta „Uzkrājošā apdrošināšana” noteikumiem.

Saskaņā ar likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 9.panta pirmās

daļas 4.punkta „a” apakšpunktu gada apliekamajā ienākumā netiek ietvertas un ar nodokli netiek apliktas apdrošināšanas atlīdzības, kuras izmaksājušas Latvijas Republikā reģistrētas apdrošināšanas sabiedrības, kas nodibinātas un darbojas saskaņā ar Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likumu, kā arī citā Eiropas Savienības dalībvalstī vai Eiropas Ekonomikas zonas valstī reģistrētas apdrošināšanas sabiedrības, kas nodibinātas un darbojas saskaņā ar attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalsts vai Eiropas Ekonomikas zonas valsts normatīvajiem aktiem, izņemot tās apdrošināšanas atlīdzības, kas izmaksātas atbilstoši dzīvības, veselības un negadījuma apdrošināšanas līgumam, kuru apdrošinātā interesēs noslēdzis darba devējs (vai cits apdrošinājuma ņēmējs — juridiskā persona), pienākot apdrošināšanas līgumā paredzētajam līguma beigu termiņam vai laužot līgumu pirms termiņa.

Atbilstoši likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 9.panta pirmās daļas 4.¹punktam gada apliekamajā ienākumā netiek ietvertas un ar nodokli netiek apliktas apdrošināšanas atlīdzības, kas izmaksātas, iestājoties apdrošināšanas gadījumam attiecībā uz apdrošinātās personas dzīvību un veselību nelaiemes gadījuma vai slimības dēļ, saskaņā ar dzīvības apdrošināšanas līgumu (tai skaitā ar līdzekļu uzkrāšanu) neatkarīgi no tā, kas ir noslēdzis apdrošināšanas līgumu.

Tādējādi, Iesniedzējs uzskata, ka apdrošināšanas atlīdzības, kas tiks izmaksātas atbilstoši iesniegumā aprakstītajam apdrošināšanas produktam „Uzkrājošā apdrošināšana” par apdrošināšanas gadījumiem, kas paredz apdrošināšanas atlīdzību izmaksu līgumā noteiktai personai līgumā noteiktajos gadījumos, kas saistīti ar apdrošinātā dzīvību, veselību vai fizisko stāvokli, un kas iestājušies apdrošināšanas līguma darbības laikā, netiks apliktas ar IIN. Savukārt, no apdrošināšanas līguma termiņa beigās atlikušās uzkrājuma summas, kas tiks izmaksāta darbiniekam, apdrošinātājs aprēķinās, ieturēs un valsts budžetā ieskaitīs IIN.

Saskaņā ar likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 17.panta desmito daļu no fiziskās personas ienākumiem, kurus izmaksā komersanti, individuālie uzņēmumi (arī zemnieku vai zvejnieku saimniecības), kooperatīvās sabiedrības, nerezidentu pastāvīgās pārstāvniecības, iestādes, organizācijas, biedrības, nodibinājumi un fiziskās personas, kuras reģistrētas kā saimnieciskās darbības veicējas, ja tie nav saistīti ar darba attiecībām un nav atbrīvoti no aplikšanas ar nodokli, ienākuma izmaksātājs ietur nodokli ienākuma izmaksas vietā un iemaksā to budžetā ne vēlāk kā ienākuma izmaksas mēnesim sekojošā mēneša piektajā datumā. Pie šādiem ienākumiem atbilstoši minētās daļas 4.punktam pieder apdrošināšanas atlīdzība, kas saskaņā ar dzīvības, veselības un negadījuma apdrošināšanas līgumu, kuru apdrošinātā interesēs noslēdzis darba devējs (vai cits apdrošinājuma ņēmējs - juridiskā persona), izmaksāta, pienākot apdrošināšanas līgumā paredzētajam līguma beigu termiņam vai laužot līgumu pirms termiņa, savukārt atbilstoši minētās daļas 18.punktam - ienākums no noslēgtajiem dzīvības apdrošināšanas līgumiem ar līdzekļu uzkrāšanu.

Atbilstoši likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 11.⁹panta vienpadsmitās daļas 4.punktam ienākumu no kapitāla, kas nav kapitāla

pieaugums, veido ienākums no noslēgtajiem dzīvības apdrošināšanas līgumiem ar līdzekļu uzkrāšanu, kas veidojas kā pozitīva starpība starp aprēķināto apdrošināšanas atlīdzību vai izmaksāto atpirkuma summu un visām apdrošināšanas prēmijām, kas apdrošināšanas līguma darbības laikā samaksātas par šo apdrošināšanas līgumu.

Atbilstoši likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 15.panta 3.¹ daļai nodokļa likme ienākumam no kapitāla, kas nav kapitāla pieaugums, ir 10 %.

Minētā likuma 11. ⁹panta piecpadsmitajā daļā ir noteikts, ka apliekamo ienākumu no apdrošināšanas atlīdzības, kas izmaksāta saskaņā ar dzīvības apdrošināšanas līgumu (ar līdzekļu uzkrāšanu), kuru apdrošinātā interesēs noslēdzis darba devējs (vai cits apdrošinājuma ņēmējs - juridiskā persona), pienākot apdrošināšanas līgumā paredzētajam beigu termiņam vai laužot līgumu pirms termiņa, sadala šādi:

1) ienākums no apdrošināšanas atlīdzības, kas atbilst darba devēja (vai cita apdrošinājuma ņēmēja - juridiskās personas) samaksāto apdrošināšanas prēmiju apmēram;

2) ienākums no apdrošināšanas atlīdzības, kas pārsniedz darba devēja (vai cita apdrošinājuma ņēmēja - juridiskās personas) samaksāto apdrošināšanas prēmiju apmēru.

Tādējādi Iesniedzējs secina, ka, ja apdrošinājuma ņēmējs ir juridiska persona, atbilstoši likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 17.panta desmitās daļas 4. un 18.punktam, pienākums aprēķināt, ieturēt un iemaksāt budžetā IIN par visu apdrošinātajai personai „Uzkrājošā apdrošināšana” līguma darbības termiņa beigās izmaksāto uzkrājumu summu, ņemot vērā likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 11.⁹panta piecpadsmitajā daļā noteikto apliekamā ienākuma sadalījumu, rodas Mandatum.

Pastāvot minētajiem apstākļiem un normatīvajam regulējumam, Iesniedzējs lūdz Valsts ieņēmumu dienestu sniegt uzziņu, vai:

1) vai Iesniedzēja darbinieka labā veiktās iemaksas “B” izstrādātajā uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas programmā „Uzkrājošā apdrošināšana”, likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta piektās daļas izpratnē ir uzskatāmas par dzīvības apdrošināšanas (ar līdzekļu uzkrāšanu) prēmijām?

2) vai atbilstoši likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8. panta piektās daļas nosacījumiem Iesniedzēja veiktās iemaksas „Uzkrājošā apdrošināšana” programmā ir uzskatāmas par tādiem darbinieka ienākumiem no kuriem, netiek aprēķināts IIN un iemaksas netiek iekļautas VSAOI objektā, ja taksācijas periodā veikto iemaksu apjoms nepārsniedz 10 % no apdrošinātajai personai aprēķinātās bruto darba samaksas taksācijas gadā?

3) vai tiek izpildītas likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta piektās daļas 1.apakšpunkta nosacījums, ja dzīvības apdrošināšanas līgums (ar līdzekļu uzkrāšanu) tiek laužts, darba attiecību ar apdrošināto personu pārtraukšanas gadījumā, un līguma līdzekļus apdrošinātājs atmaksā Iesniedzējam, un vai no Iesniedzēja saņemtajiem līdzekļiem ir jāaprēķina IIN un VSAOI, šādos gadījumos:

a) darbinieks nav saņēmis apdrošināšanas atlīdzības un līgums ir laužts

ātrāk nekā piecu gadu laikā kopš līguma noslēgšanas;

b) darbinieks ir saņēmis apdrošināšanas atlīdzības (līguma spēkā esamības periodā) un līgums ir laužts ātrāk nekā piecu gadu laikā kopš līguma noslēgšanas;

c) darbinieks ir saņēmis apdrošināšanas atlīdzības (līguma spēkā esamības periodā) un līgums ir laužts vēlāk nekā piecu gadu laikā kopš līguma noslēgšanas.

Administratīvā procesa likuma 99.panta otrajā daļā ir noteikts, ka sagatavojot uzziņu, iestāde var lūgt augstākās iestādes, Tieslietu ministrijas, kā arī citu institūciju palīdzību.

Atbilstoši Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumu Nr.239 „Finanšu ministrijas nolikums” 1.punktam Finanšu ministrija (turpmāk - ministrija) ir vadošā valsts pārvaldes iestāde finanšu nozarē, kas ietver valsts un pašvaldību budžeta, īstermiņa un ilgtermiņa finanšu politikas, grāmatvedības politikas, komercsabiedrību revīzijas politikas, iekšējā audita politikas, finanšu tirgus politikas, azartspēļu un izložu organizēšanas politikas, valsts un patērētāju interešu aizsardzības politikas dārgmetālu, dārgakmeņu un to izstrādājumu izmantošanas jomā, nodokļu politikas, muitas darbības politikas, sabiedriskajā sektorā nodarbināto atlīdzības politikas un ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļu, Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda līdzekļu koordinācijas un izmantošanas vadības politikas, nacionālās (Eiropas Savienības dalībvalsts) komercdarbības atbalsta kontroles politikas (izņemot jautājumus par atbalsta sniegšanu darbībām ar lauksaimniecības produktiem, kas minēti Līguma par Eiropas Savienības darbību I pielikumā, kā arī zvejniecības, akvakultūras un mežsaimniecības nozarē), kā arī sabiedriskā labuma organizācijas politikas apakšnozares.

Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumu Nr.239 „Finanšu ministrijas nolikums” 5.1.apakšpunktā ir noteikts, lai nodrošinātu funkciju izpildi, ministrija izstrādā un īsteno politiku valsts budžeta un finanšu vadības, muitas, nodokļu un nodevu sistēmas, publisko iepirkumu, iekšējā audita, sabiedriskajā sektorā nodarbināto atlīdzības, grāmatvedības, komercsabiedrību revīzijas, Eiropas Savienības struktūrfondu 1. mērķa, Kohēzijas fonda un ārvalstu finanšu palīdzības revīzijas, valsts nekustamo īpašumu pārvaldīšanas un nacionālās (Eiropas Savienības dalībvalsts) komercdarbības atbalsta kontroles politikas jomā (izņemot jautājumus par atbalsta sniegšanu darbībām ar lauksaimniecības produktiem, kas minēti Līguma par Eiropas Savienības darbību I pielikumā, kā arī zvejniecības, akvakultūras un mežsaimniecības nozarē).

Ņemot vērā minēto, Valsts ieņēmumu dienests, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 99.panta otro daļu, 2015.gada 15.septembra vēstulē Nr.8.9-6/142100 „Par tiesisko palīdzību uzziņas sagatavošanā SIA „A”” lūdza Finanšu ministriju sniegt tiesisko palīdzību šādos jautājumos:

1) vai uzskatāms, ka ir izpildīts likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta piektās daļas 1.punkts, ja izbeidzot darba tiesiskās attiecības ar

darbinieku, dzīvības apdrošināšanas līgums (ar līdzekļu uzkrāšanu) tiek laužts (neizpildoties piecu gadu termiņam vai izpildoties piecu gadu termiņam), minētais līgums netiek pārjaunots un Iesniedzējs darbinieka labā veiktos uzkrājumus, ko saņem no apdrošinātāja neizmaksā darbiniekam;

2) vai ir jāveic iedzīvotāju ienākuma nodokļa un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu pārrēķins darbiniekam, ja izbeidzot darba tiesiskās attiecības ar darbinieku, dzīvības apdrošināšanas līgums (ar līdzekļu uzkrāšanu) tiek laužts (neizpildoties piecu gadu termiņam vai izpildoties piecu gadu termiņam), minētais līgums netiek pārjaunots, bet Iesniedzējs saņem darbinieka labā veiktos uzkrājumus, kas veikti darbinieka labā saskaņā ar līgumu, kas noslēgts uz pieciem un vairāk gadiem?

3) vai likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta piektās daļas izpratnē apdrošināšanas prēmiju maksājumi saskaņā ar apdrošināšanas līgumu, kas noslēgts vismaz uz pieciem gadiem un paredz darbiniekiem dzīvības apdrošināšanu ar līdzekļu uzkrāšanu un kā papildus apdrošināšanas veidu nosaka apdrošināšanas atlīdzību izmaksu līgumā noteiktai personai gadījumos, kas saistīti ar apdrošinātā dzīvību, veselību vai fizisko stāvokli, ir uzskatāmi par dzīvības apdrošināšanas (ar līdzekļu uzkrāšanu) prēmiju maksājumiem?

Finanšu ministrija, atbildot uz Valsts ieņēmumu dienesta 2015.gada 25.septembra tiesiskās palīdzības lūgumā Nr.8.9-6/142100 uzdotajiem jautājumiem, 2015.gada 25.novembrī vēstulē Nr.4-08.1/6228 sniedza šādu tiesisko palīdzību.

Par Valsts ieņēmumu dienesta uzdoto 3.jautājumu, Finanšu ministrija norādīja, ka izskatot Iesniedzēja iesniegumā aprakstīto faktu izklāstu un iesniegumam pievienotos pielikumus, tai nerodas skaidrs priekšstats un viennozīmīga pārliecība par apdrošināšanas sabiedrības „B” izstrādātā un Iesniedzējam piedāvātā uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas produkta atbilstību Latvijā vispārpieņemtajiem uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas nosacījumiem.

Nemot vērā minēto, Finanšu ministrijas ieskatā Valsts ieņēmumu dienestam būtu nepieciešams lūgt Finanšu un kapitāla tirgus komisijas viedokli minētā produkta izvērtēšanai un tā veida noteikšanai pēc tiesiskās un ekonomiskās būtības. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas sniegtais viedoklis varētu būtiski ietekmēt Iesniedzējam sniedzamās uzziņas saturu un tajā pausto viedokli.

Finanšu ministrijas ieskatā, apdrošināšanas sabiedrības „B” izstrādātais uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas produkts neatbilst Latvijā vispārpieņemtajiem uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas nosacījumiem.

Nosakot uzkrājuma sadalījumu - 95 % kā apdrošināšanas atlīdzību izmaksu limitu (iestājoties apdrošināšanas gadījumiem), Finanšu ministrijas ieskatā, notiek atkāpe no apdrošināšanas pamatprincipa - t.i., ka apdrošināšana aizsargā cilvēkus pret neparedzamu gadījumu iestāšanās risku un, iegādājoties apdrošināšanas polisi par nelielu, noteiktu apdrošināšanas prēmiju maksājumu, tiek novērsta liela zaudējuma iespējamība. Apvienojot iemaksātās apdrošināšanas prēmijas un apdrošinātos gadījumus kopējā fondā (pūlā), negadījuma finansiālais trieciens, kas vienam polises dalībniekam varētu būt

iznīcinošs, tiek sadalīts plašāka personu loka starpā.

Protams, apdrošināšanas sabiedrības piedāvā plašu produktu klāstu, taču rodas iespaids, ka konkrētajā situācijā summu, kuru darba devējs iemaksā bankas kontā caur apdrošinātāju, darba devējs varētu iemaksāt arī tieši katram darbiniekam, nosakot kartes izlietojuma nosacījumu.

Tādējādi, nosakot uzkrājuma sadalījumu - 95 % kā apdrošināšanas atlīdzību izmaksu limitu (iestājoties apdrošināšanas gadījumiem) un 5 % dzīvības apdrošināšanas uzkrājumam, mūsaprāt, nav korekti minēto apdrošināšanas produktu uzskatīt par „Uzkrājošo dzīvības apdrošināšanu”.

No minētā Finanšu ministrija secina, ka dzīvības apdrošināšanas uzkrājumam tiek novirzīta niecīga daļa, t.i., 5 %, no iemaksātajām apdrošināšanas prēmijām. Attiecīgi līdz pat 95 % no iemaksātajām apdrošināšanas prēmiju summām var tikt novirzīti apdrošinātās personas veselības vai fiziskā stāvokļa uzlabošanai, kas mūsaprāt, faktiski darbosies kā apdrošināšanas ņēmēja (darba devēja) dotais labums darbiniekam, kas sevī var neietvert nekādu līdzekļu uzkrāšanu. No Iesniedzēja iesniegumā izklāstītā apdrošināšanas produkta apraksta saprotam, ka tādējādi darba devējs, caur apdrošināšanas sabiedrību, bankas kontā ieskaita līdzekļus, kurus iestājoties apdrošināšanas gadījumam, darbinieks izmanto veselības vai fiziskā stāvokļa uzlabošanas pakalpojumu apmaksai.

Vienlaicīgi šaubas un risku rada arī fakts, ka minētā pakalpojuma ietvaros, apdrošinātajai personai pastāv iespēja ar bankas izsniegto karti norēķināties arī par citai personai sniegtajiem pakalpojumiem vai iegādātām precēm. Piemēram, iegādājoties bezrecepšu zāles vai vitamīnus aptiekā, nav iespējams identificēt patieso šo preču lietotāju. Tādējādi rodas minētā produkta ļaunprātīgas izmantošanas risks.

Tāpat, Finanšu ministrijas ieskatā, nebūtu korekti, ka apdrošināšanas līguma ietvaros, ir paredzētas brīvas iemaksas (neregulāras, atšķirīgas, mainīgas) katram darbiniekam. Minētais rada bažas, ka apdrošinājuma ņēmējam varētu rasties iespējas manipulēt ar finanšu līdzekļiem un savtīgos nolūkos veikt apdrošināšanas prēmiju maksājumus.

Par Valsts ieņēmumu dienesta uzdoto 1. un 2.jautājumu, Finanšu ministrija paskaidroja, ka atbildes uz minētajiem jautājumiem Finanšu ministrija varētu sniegt, balstoties uz saņemtā Finanšu un kapitāla tirgus komisijas viedokļa un pēc citas papildinformācijas izvērtēšanas saistībā ar konkrēto tiesisko situāciju.

Tā kā Finanšu un kapitāla tirgus komisija saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 2.panta pirmo daļu ir autonoma valsts iestāde, kas atbilstoši savam darbības mērķim un uzdevumiem regulē un pārrauga finanšu un kapitāla tirgu un tā dalībnieku darbību, savukārt iesniegumā par uzziņas sniegšanu minētās darbības ir saistītas ar apdrošināšanas sabiedrību darbību, Valsts ieņēmumu dienests 2015.gada 4.decembra vēstulē Nr.8.9-6/10213 lūdza Finanšu un kapitāla tirgus komisiju sniegt tiesisko palīdzību par šādiem jautājumiem:

1) vai apdrošināšanas sabiedrības „B” izstrādātais un Iesniedzējam piedāvātais uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas produkts atbilst uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas nosacījumiem;

2) vai apdrošināšanas sabiedrības „B” līgums atbilst uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas nosacījumiem, ja darbiniekam pārtraucot darba attiecības ar Iesniedzēju uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas līgumu, kas noslēgts uz pieciem un vairāk gadiem, tiek laužts (netiek pārjaunots) un Iesniedzējs saņem darbinieka labā veiktos uzkrājumus, tos neizmaksājot darbiniekam;

3) ja līgums neatbilst uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas līguma nosacījumiem, tad norādīt, kādiem apdrošināšanas līguma nosacījumiem tas atbilst (piemēram, veselības apdrošināšanas līgumam).

Finanšu un kapitāla tirgus komisija 2016.gada 24.februārī vēstulē Nr.04.02.14/768 sniedza šādu tiesisko palīdzību.

Atbilde uz 1.jautājumu, vai “B” izstrādātais un Iesniedzējam piedāvātais uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas produkts atbilst uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas nosacījumiem?

Izvērtējusi Valsts ieņēmumu dienesta vēstulē minēto informāciju un tai pievienotos dokumentus, Finanšu un kapitāla tirgus komisija konstatēja, ka “B” ir izstrādājusi produktu, kura ietvaros:

1) apdrošinājumaņēmējs - darba devējs veic apdrošināšanas prēmiju maksājumus apdrošināto personu - savu darbinieku labā,

2) pēc apdrošināšanas līgumā noteikto atskaitījumu veikšanas daļa no samaksātās apdrošināšanas prēmijas tiek ieskaitīta bankas kontā un apdrošinātajai personai ir tiesības veikt bankas kontā ieskaitīto naudas līdzekļu izņemšanu apdrošināšanas līguma darbības termiņa laikā, apmaksājot apdrošinātās personas personīgos izdevumus par veselības aprūpes un uzlabošanas precēm un pakalpojumiem ar apdrošinātajai personai izsniegtu bankas norēķinu karti,

3) atlikusī samaksātās apdrošināšanas prēmijas daļa tiek novirzīta apdrošinājumaņēmēja izvēlētā citā investīciju risinājumā dzīvības apdrošināšanas uzkrājuma veidošanai, kas tiek izmaksāts apdrošinātās personas nāves gadījumā vai apdrošināšanas līguma termiņa beigās,

4) apdrošinātā nāves gadījumā vai apdrošināšanas līguma termiņa beigās tiek izmaksāta arī bankas kontā esošā naudas summa, kas veidojas kā starpība starp bankas kontā novirzīto samaksātās apdrošināšanas prēmijas daļu un apdrošinātās personas izdevumiem par veselības aprūpes un uzlabošanas precēm un pakalpojumiem.

Ņemot vērā minēto, Finanšu un kapitāla tirgus komisija uzskata, ka “B” izstrādātais produkts ietver divus komponentus:

1. komponentu, kurš paredz, ka samaksātās apdrošināšanas prēmijas daļa tiek novirzīta apdrošinājumaņēmēja izvēlētā investīciju risinājumā dzīvības apdrošināšanas uzkrājuma veidošanai. Uzkrājuma apmērs atbilstoši apdrošināšanas līguma nosacījumiem nosaka apdrošināšanas atlīdzības, kas tiek izmaksāta apdrošinātās personas nāves gadījumā vai apdrošināšanas līguma termiņa beigās, apmēru.

Iepriekš minētā komponenta nosacījumi atbilst uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas pazīmēm, jo saskaņā ar apdrošināšanas līguma nosacījumiem paredzēta naudas līdzekļu ieguldīšana uzkrājuma veidošanai un atbilstoši apdrošināšanas līguma noteikumiem noteiktas uzkrātās summas jeb apdrošināšanas atlīdzības izmaksa apdrošināšanas līgumā noteiktā datumā - apdrošināšanas līguma termiņa beigās. Apdrošināšanas atlīdzības izmaksa paredzēta, arī iestājoties apdrošināšanas līgumā noteiktam ar apdrošinātā dzīvību saistītam notikumam - apdrošinātās personas nāvei;

2. komponentu, kurš paredz, ka samaksātās apdrošināšanas prēmijas daļa tiek novirzīta bankas kontā apdrošinātās personas personīgo izdevumu par veselības aprūpes un uzlabošanas precēm un pakalpojumiem apmaksai ar apdrošinātajai personai izsniegtu bankas norēķinu karti novirzītās summas apmērā.

Minētā komponenta nosacījumi neatbilst uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas pazīmēm, jo nav paredzēta naudas līdzekļu ieguldīšana ar mērķi veidot uzkrājumu, kas tiek izmaksāts apdrošināšanas līgumā noteiktā datumā - apdrošināšanas līguma termiņa beigās. Apdrošināšanas līguma nosacījums, kas paredz bankas naudas kontā esošā naudas līdzekļu atlikuma izmaksu apdrošinātās personas nāves gadījumā vai apdrošināšanas līguma termiņa beigās, nemaina mērķi, kādam minētie naudas līdzekļi tiek izmantoti - personīgo izdevumu par veselības aprūpes un uzlabošanas precēm un pakalpojumiem apmaksai ar apdrošinātajai personai izsniegtu bankas norēķinu karti novirzītās summas apmērā.

Atbilde uz 2.jautājumu, vai "B" līgums atbilst uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas nosacījumiem, ja, darbiniekam pārtraucot darba attiecības ar Iesniedzēju, uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas līgums, kas noslēgts uz pieciem un vairāk gadiem, tiek laužts (netiek pārjaunots) un Iesniedzējs saņem darbinieka labā veiktos uzkrājumus, tos neizmaksājot darbiniekam?

Likuma „Par apdrošināšanas līgumu” 1.panta 22. punktā noteikts, ka atpirkuma summa ir naudas summa, kuras lielums vai aprēķināšanas kārtība noteikta dzīvības apdrošināšanas līgumā un kuru izmaksā apdrošinājuma ņēmējam, ja pēc viņa iniciatīvas apdrošināšanas līgums tiek izbeigts pirms termiņa.

Ņemot vērā minēto, Finanšu un kapitāla tirgus komisija norāda, ka apdrošināšanas līguma nosacījums, ka, ja dzīvības apdrošināšanas līgums, ko darba devējs (apdrošinājuma ņēmējs) noslēdzis darbinieka (apdrošinātās personas) labā, tiek izbeigts pirms līguma termiņa beigām pēc darba devēja iniciatīvas, darbiniekam pārtraucot darba attiecības ar darba devēju, darba devējs saņem atbilstoši apdrošināšanas līguma nosacījumiem noteiktu atpirkuma summu, atbilst uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas nosacījumiem.

Atbilde uz 3.jautājumu, ja līgums neatbilst uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas līguma nosacījumiem, tad norādīt, kādiem apdrošināšanas līguma nosacījumiem tas atbilst (piemēram, veselības apdrošināšanas līgumam).

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas ieskatā iepriekš vēstulē minētais

2.komponents nav uzskatāms par apdrošināšanu, jo tas neatbilst ne dzīvības apdrošināšanas, ne riska (nedzīvības) apdrošināšanas pazīmēm.

Apdrošināšana ir apdrošinājuma ņēmēja vai apdrošinātās personas iespējamā zaudējumu riska, kas saistīts ar notikumu, kurš ir neatkarīgs no apdrošinājuma ņēmēja vai apdrošinātās personas gribas un kura iestāšanās iespējama nākotnē, nodošana apdrošinātājam, maksājot par to atbilstošu apdrošināšanas prēmiju. Apdrošināšanas prēmijas lielumu nosaka apdrošinātājs, novērtējot apdrošināmo risku un saistību, ko tas uzņemas, apmēru. Iestājoties apdrošināšanas gadījumam, kas ir ar apdrošināto risku cēloņsakarīgi saistīts notikums, tiek izmaksāta apdrošināšanas līgumā paredzētā apdrošināšanas atlīdzība.

Šajā gadījumā apdrošinātājam netiek nodots apdrošinātā iespējamā zaudējuma risks, kurš saistīts ar apdrošinātā dzīvību, veselību vai fizisko stāvokli. Izmaksājamās summas apmērs ir atkarīgs no apdrošinājuma ņēmēja lēmuma, kāda summa tiks iemaksāta par katru darbinieku.

Ņemot vērā Finanšu un kapitāla tirgus komisijas sniegto tiesisko palīdzību, Valsts ieņēmumu dienests 2016.gada 19.aprīļa vēstulē Nr.8.5-6/32270 atkārti lūdza Finanšu ministrijai tiesisko palīdzību, vai konkrētajā tiesiskajā situācijā Iesniedzēja darbinieka labā veiktie maksājumi "B" par apdrošināšanas produktu „Uzkrājošā apdrošināšana” veido ar algas nodokli apliekamu ienākumu brīdī, kad Iesniedzējs veic darbinieka labā iemaksas apdrošināšanas sabiedrībai un šiem maksājumiem nav piemērojama likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta piektā daļa.

Finanšu ministrija 2016.gada 25.aprīļa vēstulē Nr.4-08.1/2239 sniedza šādu tiesisko palīdzību. Finanšu ministrija, iepazīstoties ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2016.gada 24.februāra vēstulē Nr.04.02.14/768 izteikto viedokli, ir guvusi apstiprinājumu savam viedoklim, ka apdrošināšanas sabiedrības „B” Iesniedzējam piedāvātais uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas produkts kopumā (lielākoties) nav uzskatāms par apdrošināšanu, jo tas neatbilst ne dzīvības apdrošināšanas, ne riska (nedzīvības) apdrošināšanas pazīmēm.

Ņemot vērā minēto, Finanšu ministrija atbalsta Valsts ieņēmumu dienesta sagatavoto paredzamās uzziņas saturā pausto viedokli, ka Iesniedzēja veiktajiem maksājumiem (darbinieka labā) par apdrošināšanas sabiedrības “B” uzkrājošo dzīvības apdrošināšanu programmā „Uzkrājošā apdrošināšana” likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta piektā daļa nav piemērojama un ka darbinieka labā Iesniedzēja veiktās iemaksas „Uzkrājošā apdrošināšana” programmā ir uzskatāmas par tādiem darbinieka ienākumiem, no kuriem jāaprēķina algas nodoklis un jāveic valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

Valsts ieņēmumu dienests, izvērtējot Iesniedzēja iesniegumā ietvertu faktu aprakstu un no minētajiem faktiem izrietošus konkrētus jautājumus, atbildes uz kuriem ir atkarīgas no to juridiska vērtējuma, kā arī ņemot vērā Finanšu ministrijas 2015.gada 25.novembra vēstulē Nr.4.-08.1/6228, 2016.gada 25.aprīļa vēstulē Nr.4-08.1/2239 un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas

2016.gada 24.februārī vēstulē Nr.04.02.14/768 sniegtās tiesiskās palīdzības, sniedz šādu uzziņu.

Atbildot uz iesnieguma pirmo jautājumu, vai Iesniedzēja darbinieka labā veiktās iemaksas "B" izstrādātajā uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas programmā „ Uzkrājošā apdrošināšana ", likuma „ Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 8.panta piektās daļas izpratnē ir uzskatāmas par dzīvības apdrošināšanas (ar līdzekļu uzkrāšanu) prēmijām, paskaidrojam.

Saskaņā ar likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 8.panta piekto daļu no maksātāja ienākumiem, par kuriem maksā algas nodokli, izslēdz Latvijas Republikā vai citā Eiropas Savienības dalībvalstī, vai Eiropas Ekonomikas zonas valstī reģistrētos privātajos pensiju fondos atbilstoši licencētiem pensiju plāniem un Latvijas Republikā vai citā Eiropas Savienības dalībvalstī, vai Eiropas Ekonomikas zonas valstī reģistrētā apdrošināšanas sabiedrībā iemaksātās dzīvības apdrošināšanas (ar līdzekļu uzkrāšanu) prēmiju summas, kuras kopā nepārsniedz 10 procentus no maksātājam aprēķinātās bruto darba samaksas taksācijas gadā, un iemaksātās dzīvības (bez līdzekļu uzkrāšanas), veselības vai nelaimes gadījumu apdrošināšanas prēmiju summas, kas nepārsniedz 10 procentus no maksātājam aprēķinātās bruto darba samaksas taksācijas gadā, bet ne vairāk kā 426,86 euro gadā, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

1) darbības termiņš dzīvības apdrošināšanas līgumam (ar līdzekļu uzkrāšanu) nav īsāks par pieciem gadiem;

2) darbības termiņš dzīvības, veselības un nelaimes gadījumu apdrošināšanas līgumam (bez līdzekļu uzkrāšanas) nav īsāks par vienu gadu;

3) dzīvības, veselības un nelaimes gadījumu apdrošināšanas līguma noteikumi paredz, ka apdrošināšanas atlīdzību par apdrošināšanas gadījumu izmaksā apdrošinātajai personai (vai tās labuma guvējam), citas summas, kas saistītas ar līguma darbību vai tā pārtraukšanu, izmaksā darba devējam (apdrošinājuma ņēmējam), un neparedz aizdevumu izsniegšanu apdrošinātajām personām.

No Iesniedzēja iesnieguma norādītā un iesniegumam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka dzīvības apdrošināšanas uzkrājumam tiek novirzīti 5 %, no iemaksātajām apdrošināšanas prēmijām, savukārt līdz pat 95 % no iemaksātajām apdrošināšanas prēmiju summām var tikt novirzīti apdrošinātās personas veselības vai fiziskā stāvokļa uzlabošanai, kas faktiski darbosies kā apdrošināšanas ņēmēja (darba devēja) dotais labums darbiniekam, kas sevī var neietvert nekādu līdzekļu uzkrāšanu. No Iesniedzēja iesniegumā izklāstītā apdrošināšanas produkta apraksta izriet, ka darba devējs, ar apdrošināšanas sabiedrības starpniecību, bankas kontā ieskaita līdzekļus, kurus iestājoties apdrošināšanas gadījumam, darbinieks izmanto veselības vai fiziskā stāvokļa uzlabošanas pakalpojumu apmaksai, kā arī medicīnas preču iegādei.

95 % no iemaksātajām summām neatbilst uzkrājošās dzīvības apdrošināšanas pazīmēm, jo nav paredzēta naudas līdzekļu ieguldīšana ar mērķi veidot uzkrājumu, kas tiek izmaksāts apdrošināšanas līgumā noteiktā datumā - apdrošināšana līguma termiņa beigās. Apdrošināšanas līguma nosacījums, kas paredz bankas naudas kontā esošā naudas līdzekļu atlikuma izmaksu

apdrošinātās personas nāves gadījumā vai apdrošināšanas līguma termiņa beigās, nemaina mērķi, kādam minētie naudas līdzekļi tiek izmantoti - personīgo izdevumu par veselības aprūpes un uzlabošanas precēm un pakalpojumiem apmaksai ar apdrošinātajai personai izsniegtu bankas norēķinu karti novirzītās summas apmērā.

Konkrētajā situācijā, ņemot vērā Finanšu un kapitāla tirgus komisijas sniegtajā tiesiskajā palīdzībā norādīto, ka uzkrājuma sadalījums - 95 % no iemaksām neatbilst ne dzīvības apdrošināšanas, ne riska (nedzīvības) apdrošināšanas pazīmēm un to, ka minētās iemaksas neveido uzkrājumu, savukārt tikai 5 % atbilst dzīvības apdrošināšanas uzkrājumam, līdz ar to darba devēja veiktajiem maksājumiem darbinieka labā par "B" uzkrājošo dzīvības apdrošināšanu programmā „Uzkrājošā apdrošināšana”, likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta piektā daļa nav piemērojama

Atbildot uz iesnieguma otro jautājumu, vai atbilstoši likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8. panta piektās daļas nosacījumiem Iesniedzēja veiktās iemaksas „ Uzkrājošā apdrošināšana” programmā ir uzskatāmas par tādiem darbinieka ienākumiem no kuriem, netiek aprēķināts iedzīvotāju ienākuma nodoklis un iemaksas netiek iekļautas valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objektā, ja taksācijas periodā veikto iemaksu apjoms nepārsniedz 10 % no apdrošinātajai personai aprēķinātās bruto darba samaksas taksācijas gadā, paskaidrojam.

Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 3.panta otrajā daļā ir noteikts, ka iekšzemes nodokļa maksātāja gada (algas nodokļa maksātāja - mēneša) apliekamais ienākums ir viņa gada (mēneša) ienākums, izņemot šā likuma 9.pantā minētos neapliekamās ienākumus, no kura tiek atskaitīti:

- 1) šā likuma 10.pantā noteiktie attaisnotie izdevumi;
- 2) maksātāja gada (mēneša) neapliekamais minimums;
- 3) šā likuma 13.pantā noteiktie atvieglojumi.

Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta otrajā daļā noteikts, ka pie ienākumiem, par kuriem ir jāmaksā algas nodoklis, atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem tiek pieskaitīta darba alga, prēmijas, vienreizēja un sistemātiska atlīdzība un citi ienākumi, ko darbinieks saņem uz pašreizējo vai iepriekšējo darba attiecību pamata komercsabiedrībās, kooperatīvajās sabiedrībās, Eiropas komercsabiedrībās, Eiropas kooperatīvajās sabiedrībās, Eiropas ekonomisko interešu grupās, valsts un pašvaldību iestādēs, biedrībās, nodibinājumos, individuālajos uzņēmumos, zemnieku vai zvejnieku saimniecībās, organizācijās un no fiziskajām personām (arī individuālā komersanta), kā arī atlīdzība par valsts dienesta pienākumu izpildi un ienākumi no cita darba līguma izpildes.

Atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 21.septembra noteikumu Nr.899 „Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība” 18.¹punktam, piemērojot likuma 8. panta otro daļu, ienākumi, par kuriem jāmaksā algas nodoklis, ir jebkuri uz pašreizējo vai iepriekšējo darba vai dienesta attiecību pamata darbiniekam vai personai, kura ir dienestā (turpmāk - darbinieks), izdarītie maksājumi vai labums, ko darbinieks tieši vai netieši gūst

naudā vai citās lietās no darba devēja, ja šajos noteikumos nav noteikts citādi.

Turklāt Ministru kabineta 2010.gada 21.septembra noteikumu Nr.899 „Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība” 27.punktā noteikts, ka, piemērojot likuma 8.panta piekto daļu, darba devēja darbinieka labā veiktās iemaksas privātajā pensiju fondā un apdrošināšanas prēmiju maksājumu summas ir darbinieka ienākuma daļa, kas gūta uz darba attiecību pamata un par kuru veicami algas nodokļa maksājumi. Minētās iemaksas ir ieskaitāmas darbinieka darba ienākumos. Nosakot darbinieka apliekamo ienākumu, minētās iemaksas atskaita no darbinieka darba ienākuma, ievērojot likuma 8.panta piektajā daļā noteiktos ierobežojumus.

Tādējādi darba devēja darbinieka labā veiktie maksājumi ir darbinieku ienākumu daļa, par kuru veicami algas nodokļa maksājumi.

Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14.panta pirmajā daļā noteikts, ka darba devēja un darba ņēmēja obligāto iemaksu objekts ir visi algotā darbā aprēķinātie ienākumi, no kuriem jāietur iedzīvotāju ienākuma nodoklis, neatskaitot neapliekamo minimumu, nodokļu atvieglojumus un attaisnotos izdevumus, par kuriem nodokļu maksātājam ir tiesības samazināt apliekamo ienākumu.

Tā kā Iesniedzēja iesniegumā darba devēja darbinieka labā veiktajiem maksājumiem par apdrošināšanas produktu - „Uzkrājošā apdrošināšana” - nav piemērojama likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta piektā daļa un darba devēja darbinieka labā veiktie maksājumi ir darbinieka ienākumu daļa, tad Iesniedzēja veiktās iemaksas „Uzkrājošā apdrošināšana” programmā ir uzskatāmas par tādiem darbinieka ienākumiem, no kuriem jāaprēķina algas nodoklis un jāveic valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

Tādējādi tajā mēnesī, kad Iesniedzējs darbinieka labā veic maksājumus “B” par apdrošināšanas produktu „Uzkrājošā apdrošināšana”, darbinieks gūst labumu, kas apliekams ar nodokļiem.

Atbildot uz iesnieguma trešo jautājumu, vai tiek izpildīts likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta piektās daļas 1. punkta nosacījums, ja dzīvības apdrošināšanas līgums (ar līdzekļu uzkrāšanu) tiek laužts, darba attiecību ar apdrošināto personu pārtraukšanas gadījumā, un līguma līdzekļus apdrošinātājs atmaksā Iesniedzējam, un vai no Iesniedzēja saņemtajiem līdzekļiem ir jāaprēķina iedzīvotāju ienākuma nodoklis un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, paskaidrojam.

Tā kā Iesniedzēja iesniegumā minētajam apdrošināšanas produktam - „Uzkrājošā apdrošināšana” - nav piemērojama likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8.panta piektā daļa un ienākums no darba devēja darbinieka labā veiktajiem maksājumiem ir apliekams ar iedzīvotāju ienākuma nodokli kā ienākums no algota darba un par to veicamas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, tad atbilde uz trešo jautājumu nav nepieciešama.

Sniedzot uzziņu, tika piemērotas šādas tiesību normas: likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 3.panta otrā daļa, 8.panta otrā un piektā daļa, likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 14.panta pirmā daļa, Ministru kabineta 2010.gada 21.septembra noteikumu Nr.899 „Likuma „Par iedzīvotāju

ienākuma nodokli" normu piemērošanas kārtība" 18.¹ un 27.punkts.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 101.panta ceturtajai daļai uzziņu var apstrīdēt augstākā iestādē. Ja augstākas iestādes nav vai tā ir Ministru kabinets, tad uzziņa nav apstrīdama. Tā nav pārsūdzama tiesā. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta otro daļu augstāka iestāde ir tiesību subjekts, tā struktūrvienība vai amatpersona, kas hierarhiskā kārtībā var dot rīkojumu iestādei vai atcelt tās lēmumu. Ņemot vērā to, ka Valsts ieņēmumu dienestam attiecībā uz uzziņu apstrīdēšanu nav augstākas iestādes, šī uzziņa nav apstrīdama un pārsūdzama.

Ģenerāldirektore

I.Pētersone